

SMÅBÅTHAVN

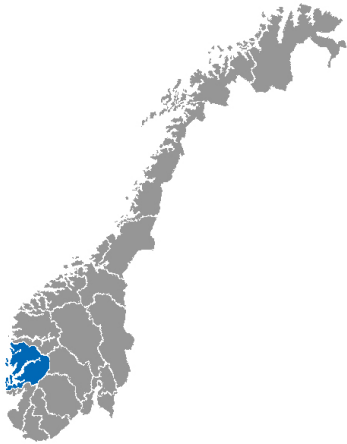
Forarbeid
Masteroppgave i arkitektur
NTNU Vår 2014
av Fredrikke Thuestad

Masteroppgave i arkitektur
Fakultet for arkitektur og billedkunst
NTNU
Vår 2014

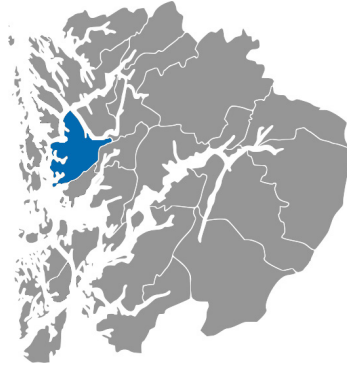
Veileder: Nina Haarsaker og Britt Melhus
Biveileder: Ole Jørgen Bryn

INNHold

Introduksjon	s. 5
Bakgrunn	s. 9
Neptun	s. 13
Draugen	s. 15
Oppgaven	s. 16
Områdets historie og utvikling	s. 19
Premisser	s. 22
Funksjonsprogram/romprogram	s. 24
Forslag til innlevert materiale	s. 25
Framdriftsplan	s. 26
Kilder	s. 29



Hordaland



Bergen kommune

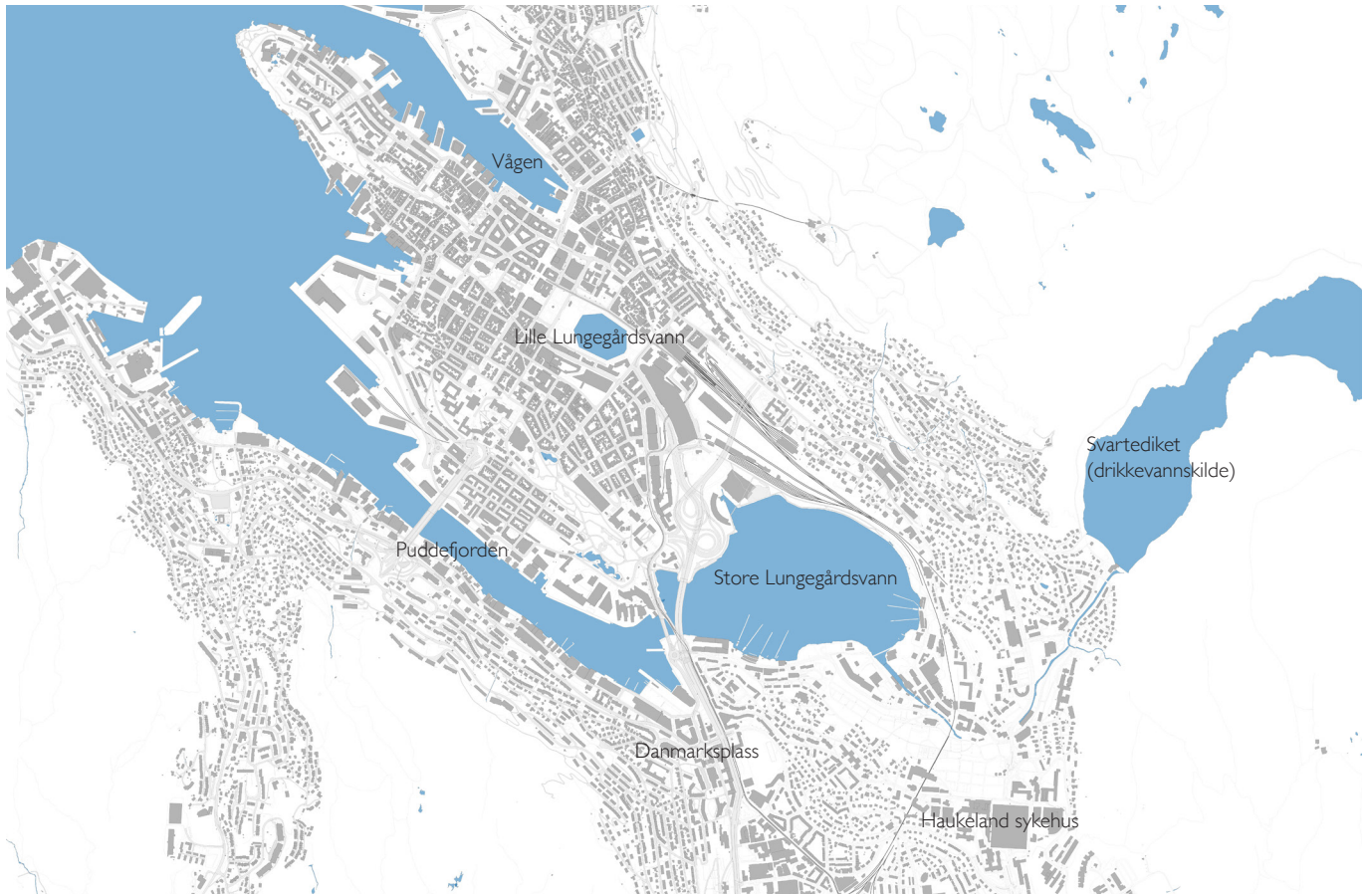


Store Lungegårdsvann

Jeg vil prosjektere en småbåthavn med gjestehavn og overnattingsmuligheter ved Store Lungegårdsvann i Bergen.



Store Lungegårdsvann fra Ulriken, 2011 | ⁽¹⁾



BAKGRUNN

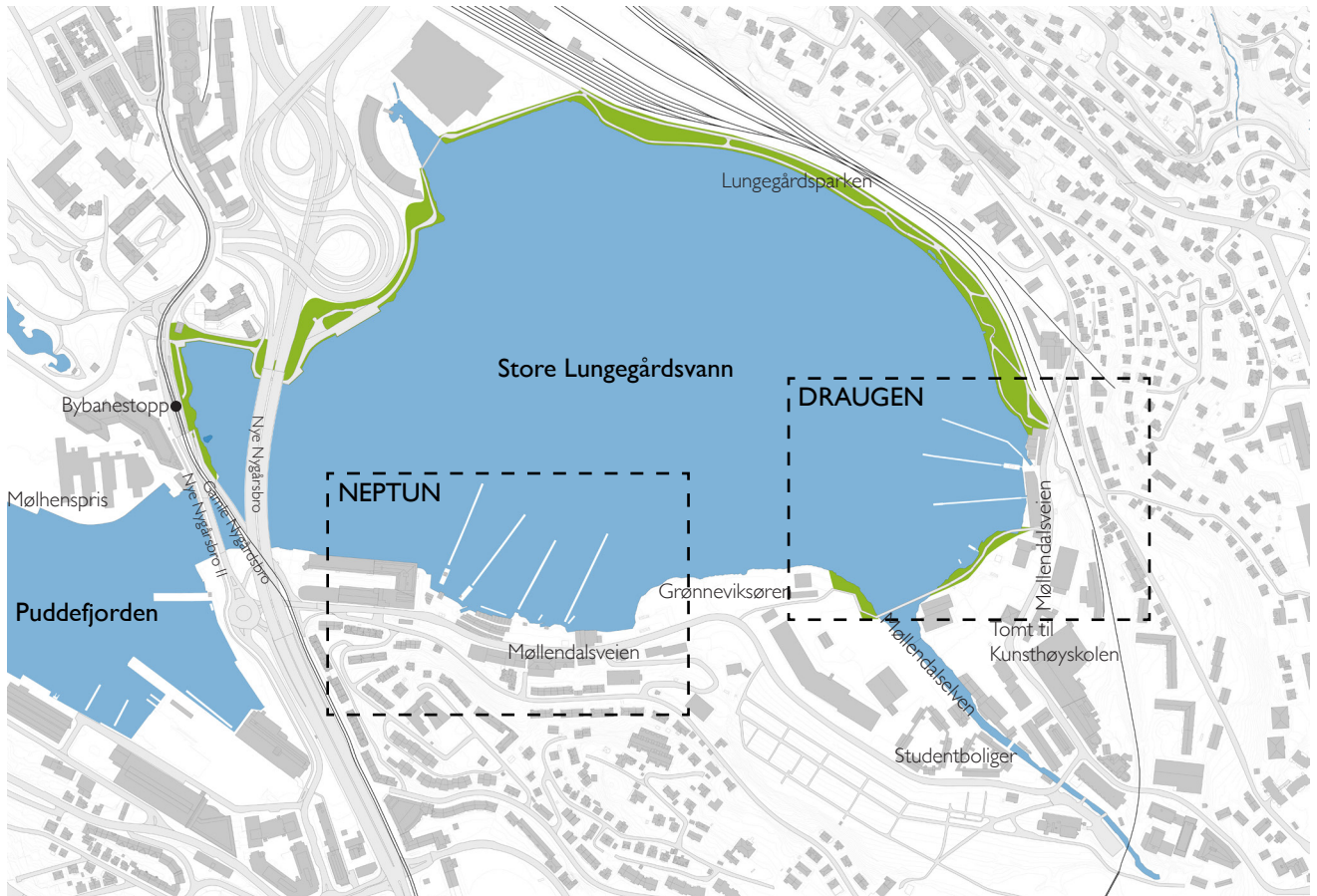
“Arealene rundt Store Lungegårdsvann ble lenge betraktet som bakgård for bysentrumets grove aktiviteter på transport-, gods- og industrisektoren. Gradvis har denne oppfatningen endret seg, blant annet påvirket av etableringen av Lungegårdsparken langs vannets østside i 1997. Området representerer en sjelden kombinasjon av sentrumsnærhet og arealpotensial” - kommunedelplan Store Lungegårdsvann Søndre Del ⁽²⁾

Arealene på sør- og østsiden av Store Lungegårdsvann har lenge vært preget av industri og lagerhaller. Ettersom arealene er svært sentrumsnære og Bergen by vokser, har kommunen sett mulighetene for å transformere dette arealet til å bli en videreutvikling av Bergen sentrum med arealer for næring, kultur, rekreasjon, infrastruktur og bevaring. Området er i dag under stor forandring, og det er alt bygget 700 nye studentboliger, kunsthøgskolen har fått tomt her og flere bolig- og

næringsprosjekter er alt planlagt og påbegynt.

Etableringen av Lungegårdsparken har gjort at området rundt vannet har blitt nyttet som tur- og joggeløype. I store deler av løypen kan man gå på en tursti som følger vannkanten, men noen steder blir turstien brutt. Kommunen har ønsket om at det skal lages en sammenhengende tursti rundt vannet, og at det i tilknytning til denne skal etableres en strand på Grønneviksøren (sørsiden av Møllendalselvens utløp, se kart side 11).

I dag ligger det to småbåthavner i vannkanten, som er avlukkete med høye gjerder, og som foreløpig ikke har fått tatt del i utviklingen som skjer i området. Her må man følge en bilvei på baksiden av havnenes lukkede arealer. Flere av byggene er kun bølgeblikkskur, og småbåthavnene kunne trenge en arkitektonisk oppgradering. Småbåthavnen Neptun, på sørsiden av vannet, mister i tillegg store deler av sitt landareal, og flere av lagringsskurene vil bli revet, ettersom Møllendalsveien skal utvides.



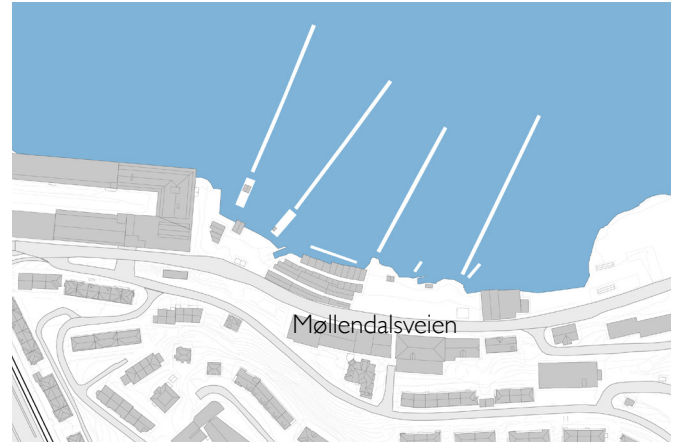


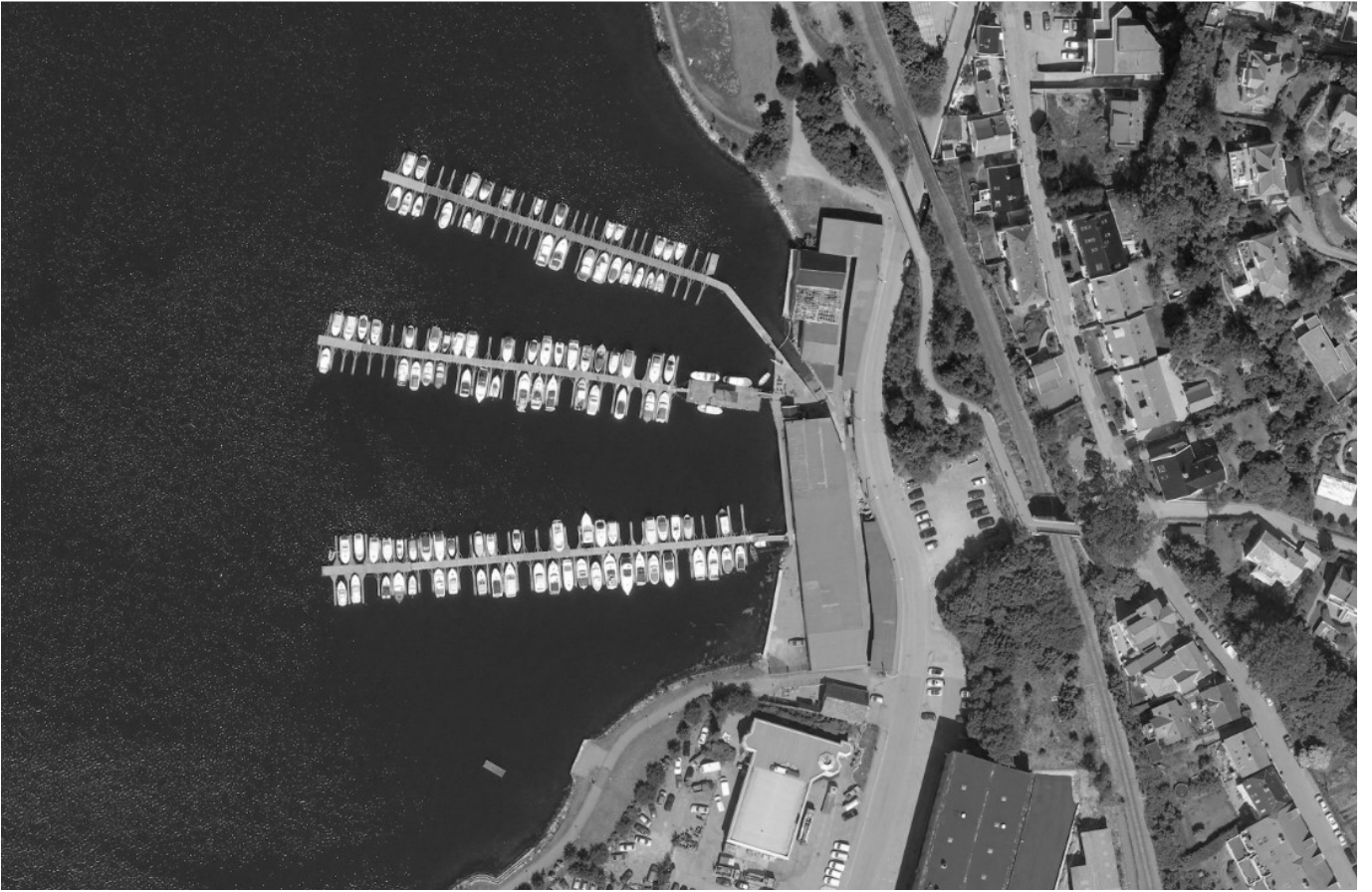
Neptun

Neptun er en motorbåtforening som ble etablert i 1924, for arbeiderne i området, og ligger sør i Store Lungegårdsvann. I dag har småbåthavnen plass til ca. 250 båter, fordelt på fire kairekker. ⁽³⁾

På tomten i dag tilbyr de sine medlemmer toalett, dusj, vaskemaskin og tørketrommel, i tillegg til klubbhus og noe lagringsplass. I tillegg huser båtforeningen Puddefjorden Kajakklubb som for tiden har ca. 40 kajaker.

De har fram til i dag tilbudt sine medlemmer noe vinterlagringsplass på land, blant annet i bølgeblikkskur. Grunnet utbygging av Møllendalsveien vil det skje store endringer på foreningens tomt, og flere av bølgeblikkskurene vil bli revet.



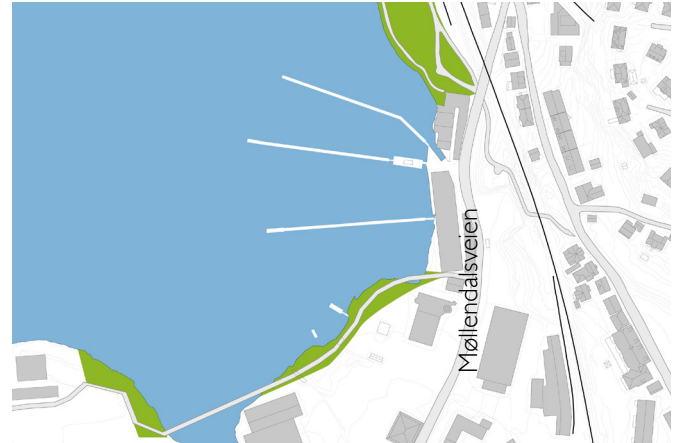


Draugen

Draugen Motorbåtforening ble stiftet i 1932 og ligger innerst i Store Lungegårdsvann (østsiden), i Fløen. De har i dag ca. 170 medlemmer.

Da foreningen ble stiftet var de lokalisert på Møhlenspris, men ble i 1938 flyttet til dagens tomt, da havneplassen på Møhlenspris skulle brukes til kaiområde. ⁽⁴⁾

Draugen har i dag klubbhus med toaletter; båthus og vaktbod.



OPPGAVEN

Jeg vil prosjektere en ny småbåthavn med gjestehavnsfasiliteter og hotell, som vil kunne ta over for en av de eksisterende båthavnene eller begge.

Jeg vil derfor starte med å ta for meg hele Store Lungegårdsvann som ett, for å se på muligheten for at all båttaktivitet i området kan samlokaliseres, eller om det er hensiktsmessig å holde dem fraskilt.

Hvorfor gjestehavn?

Bergen kommune har i dag kun en sentrumsnær gjestehavn, i Vågen (se kart side 8). På fine sommerdager og spesielle anledninger (som 17.mai eller Festspillene) kommer svært mange mennesker fra øyene og områdene rundt Bergen til sentrum i båt, og det er et problem at det ikke er plass til alle i Vågen. Det er kort vei fra Store Lungegårdsvann og inn til sentrum, i tillegg til at området skal bli en forlengelse av dagens sentrum. Ettersom det er planlagt å etablere en strand på sørsiden av bukten,

vil også dette kunne tiltrekke seg båtfolk. Jeg ser på en gjestehavn i Store Lungegårdsvann som en roligere, mer barnevennelig, men fortsatt sentrumsnært alternativ til Vågen.

Hvorfor hotell?

Området skal bli en forlengelse av sentrum, og kan derfor trenge et overnattingssted. Man kan se for seg at overnattingsstedet blant annet kan bli brukt av besøkende til studentboligene, kunsthøyskolen og Haukeland sykehus. I tillegg er det ikke alle båter man kan sove i, og kommer man hit i kajakk kan det være fint å ha en mulighet til å overnatte her. Et hotell trenger mange av de samme rommene/funksjonene som en gjestehavn, og de kan derfor dele på disse rommene/funksjonene.

Om vinteren vil det ikke være like stor aktivitet i havnen, og et hotell kan da være med på aktivisere tomten gjennom hele året. Et hotell kan også ha funksjoner som kan samle beboerne i området, slik at dette kan bli et møtested mellom tilreisende og fastboende.

Mål og ønsker

- Jeg ønsker å lage et prosjekt som kan virke identitetsskapende for nærområdet, som kan være et samlingssted for både fastboende og tilreisende.
- Jeg ønsker at dette skal være et sted hvor besøkende og tilreisende har lyst å komme til, men samtidig et velfungerende sted for de faste brukerne av småbåthavnen.
- Jeg syns det vil være interessant å jobbe med overgangen mellom land og vann i en urban situasjon, og ønsker å bygge et steds spesifikt prosjekt.
- Jeg ønsker å undersøke hvordan man kan bo enklest mulig, men likevel godt, og by på noe som er spesielt for dette stedet.
- Jeg syns det er interessant å jobbe med forholdet mellom det private og det offentlige, og på den måten både skape møtesteder og steder hvor man kan trekke seg tilbake.
- Jeg ønsker å ha en tektonisk tilnærming til oppgaven, og å jobbe med å zoome inn og ut, og på denne måten få en høy detaljeringsgrad på enkelte deler av prosjektet.

Utfordringer

- I dag ønsker småbåthavnene å være avlukkede områder, hvor bare medlemmer får komme inn. Dette er med tanke på å holde vaktkostnader så lave som mulig, og for sikkerheten når det kommer til båter som er lagret på land. Hvordan kan man ivareta dagens småbåthavns ønsker og samtidig åpne opp for flere mennesker?
- Et viktig spørsmål er om det er riktig å bruke sentrumsnært areale til vinterlagring for båter, eller om dette er noe som bør flyttes vekk? Det er også et sosialt aspekt ved å lagre båter på land, ettersom man da kan pusse og fikse på båtene sine sammen i løpet av vintersesongen.



Lungegårdsvannene fra Ulriken, 1910 ⁽⁵⁾

OMRÅDETS HISTORIE OG UTVIKLING

Store Lungegårdsvann

Opprinnelig var Store- og Lille Lungegårdsvann en sammenhengende arm av Puddefjorden, og avgrenset de første byområdet mot sør og sørvest, (se kart side 8). Stredet mellom Puddefjorden og Store Lungegårdsvann ble kalt Store Strømmen, mens stredet mellom Lille- og Store Lungegårdsvann ble kalt Lille Strømmen. Sundene var grunne, og det kunne til tider være sterk strøm. I tillegg kunne Lungegårdsvannene om vinteren fryse til is.

De siste hundre årene har både Store- og Lille Lungegårdsvann blitt kraftig gjenfylt. Lille Strømmen ble gjenfylt i 1926, og siden har de største utfyllingene skjedd på nordsiden av Store Lungegårdsvann til infrastrukturformål, (se ortofoto side 20).⁽⁶⁾

Industri

Møllendalselven (se kart side 11) ga tidlig grunnlag

for å utvikle området til ulike virksomheter knyttet til mølledrift, noe som har vært en viktig faktor for områdets utvikling, først til gårdsbruk og senere til industri (fra 1800-tallet).⁽⁶⁾

Nygårdsbroene

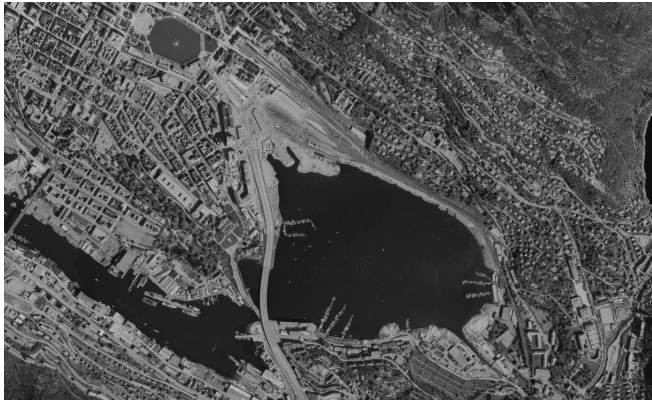
Fram til det ble bygget bro over Store Strømmen i 1851 var Møllendalsveien en av hovedinnsfartsårene til Bergen (se kart side 11). Broen endret ferdselsmønsteret mot sør radikalt. I 1936 stod en ny Nygårdsbro ferdig (i dag kalt Gamle Nygårdsbro), som hadde et element som kunne heves, slik at store båter kunne komme inn i Store Lungegårdsvann. I 1978 stod den Nye Nygårdsbroen ferdig. Den er plassert noe høyere og er kun for biler. I forbindelse med utbygging av Bybanen ble det i 2008 bygget enda en ny bro, Nye Nygårdsbro II, i samme nivå som Gamle Nygårdsbro. Heisanretningen på Gamle Nygårdsbro er ikke lenger i bruk.⁽⁶⁾



Ortofoto fra 1950 ⁽⁷⁾



Ortofoto fra 1970 ⁽⁷⁾



Ortofoto fra 1980 ⁽⁷⁾



Ortofoto fra 2009 ⁽⁷⁾

Aktivitet på Store Lungegårdsvann

I 1879 begynte det å gå fergetrafikk fra Bergen sentrum (Lille Lungegårdsvann) til Møllendal. Ruten ble lagt ned i 1912 som følge av utbyggingen av trikkelinjer mot Haukeland sykehus. (Disse trikkelinjene finnes ikke lengre).

I tillegg til båtforeningene Neptun og Draugen har Bergen seilforening og Bergen roklubb tidligere hatt båthavn ved den sørlige delen av Store Lungegårdsvann. Bergen roklubb hadde klubbhus her fra 1913 til 1939. Bergen seilforening hadde oppslagsskur her fra 1915, men det er ikke der lenger. ⁽⁶⁾

Områdets utvikling

Store Lungegårdsvann har altså gått fra å være en utflytende fjordarm som var med å avgrense Bergen sentrum, til å bli et mer og mer definert vann, eller en lagune, ettersom infrastrukturen i Bergen har blitt bygget ut. Det er lite som tilsier at det er ønskelig å fylle vannet mer igjen, ettersom infrastrukturen er relativt godt utbygget. Det har derimot vært

tatt opp at det bør åpnes opp, eller lages en kanal, mellom Store- og Lille Lungegårdsvann, men det er ingen fastsatte planer om dette enda. Det er mange mennesker som bor i tett tilknytning til vannet, og enda flere som ferdes rundt det hver dag. Dette vil si at det er svært mange meninger om hva som bør skje med vannet og området rundt. Den siste tiden har flere prosjektet blitt bygget rundt vannet, (blant annet studentboligene) og folk er innforståtte med at det foregår en transformasjon av området, og en fortetting. Det har derimot vært flere diskusjoner rundt utformingen og kvaliteten til byggene som er bygget.

PREMISSER

Seilingshøyde

For å komme ut fra Store Lungegårdsvann med båt, må man krysse de tre Nygårdsbroene. Seilingshøyden under Gamle Nygårdsbro, som er broene med lavest seilingshøyde, er 3,3m. Seilingshøyde er avstanden mellom vannflaten og broen ved høvann. ⁽³⁾ Det er dypt (5-6m) ned til havbunnen under broene. Dette vil si at seilbåter (med mindre de legger ned masten) og store yachter ikke kommer inn.

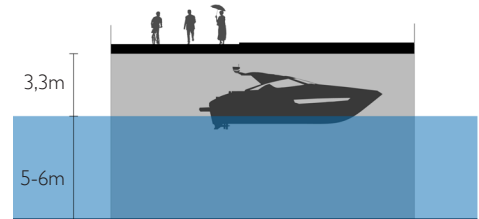
- Til eksempel vil en Princess V39 fint komme inn, selv på høvann (høyde fra vannlinje til topp, ekskludert antenner: 2,58m) ⁽⁸⁾

Tidevann

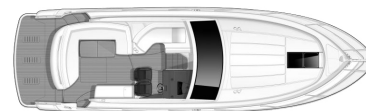
I Bergen er forskjellen på høvann og lavvann ca. 90cm. ⁽⁹⁾

Området

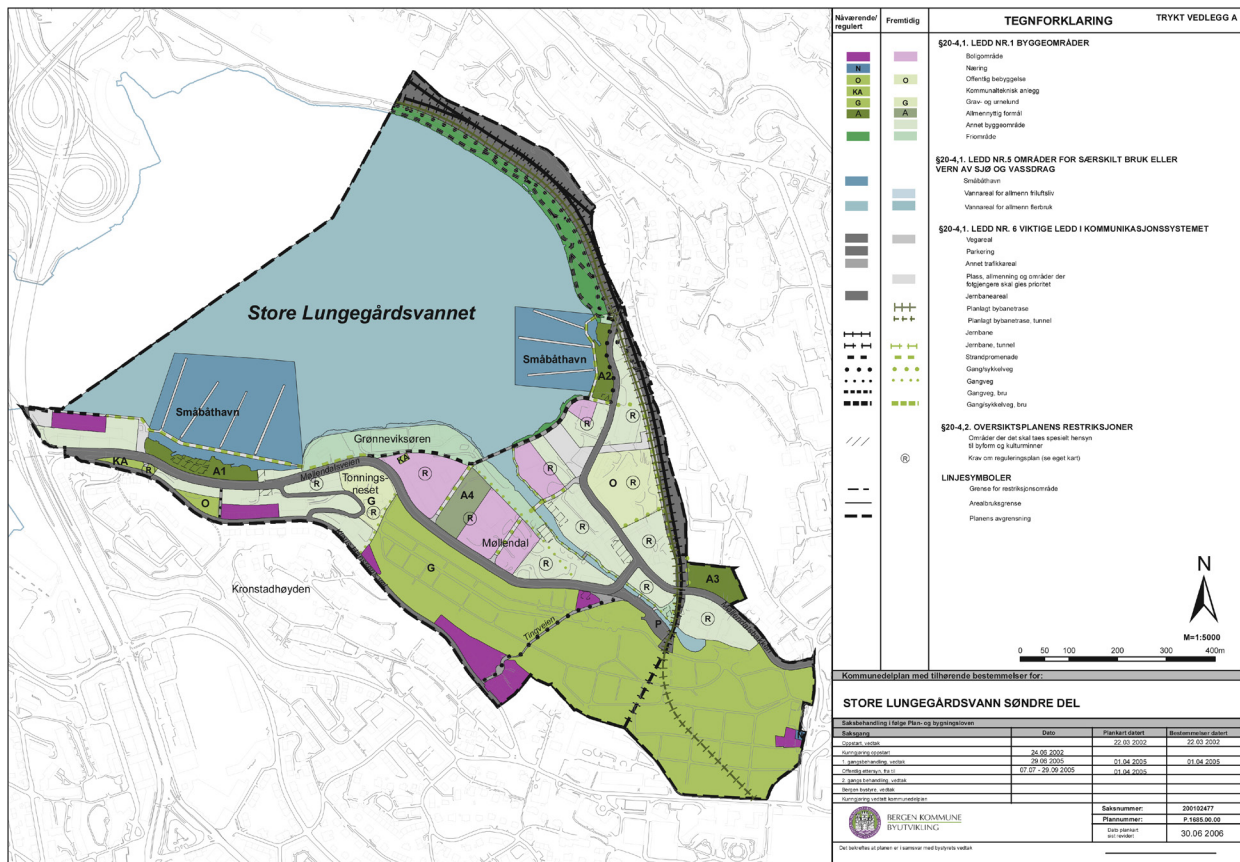
Jeg vil ta utgangspunkt i kommunedelsplanen for søndre del av Store Lungegårdsvann, men dersom jeg mener at småbåthavnen(e) bør plasseres et annet sted/trenger mer plass, vil jeg gjøre/gi dem det.



Seilingshøyde 1:400



Princess V39 ⁽⁸⁾



FUNKSJONER I PROSJEKTET

Rom:

- Toaletter
- Dusjer
- Vaskerom
- Overnattingsrom
- Felles kjøkken
- Bar/kafé
- Kiosk
- Kontorer
- Multifunksjonsrom til:
 - møter og kurs
 - arrangementer
 - utleie til blant annet dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse (det ligger et kapell like ved)
- Lager til kajaker (og joller)
- Lager til utstyr
- Verksted

Utendørsanlegg:

- Båtplasser på vann
- Etter en nærmere analyse av området og plassbehov vil jeg vurdere om det skal lages plass til vinterlagring av båter på land.

FORSLAG TIL INNLEVERT MATERIALE

Situasjonsplan 1:2000

Situasjonsplan 1:500

Situasjonsmodell 1:1000

Planer 1:200/1:50

Snitt 1:200/1:50

Fasader 1:200/1:50

Detaljer 1:50/1:10

Modell 1:200/1:50

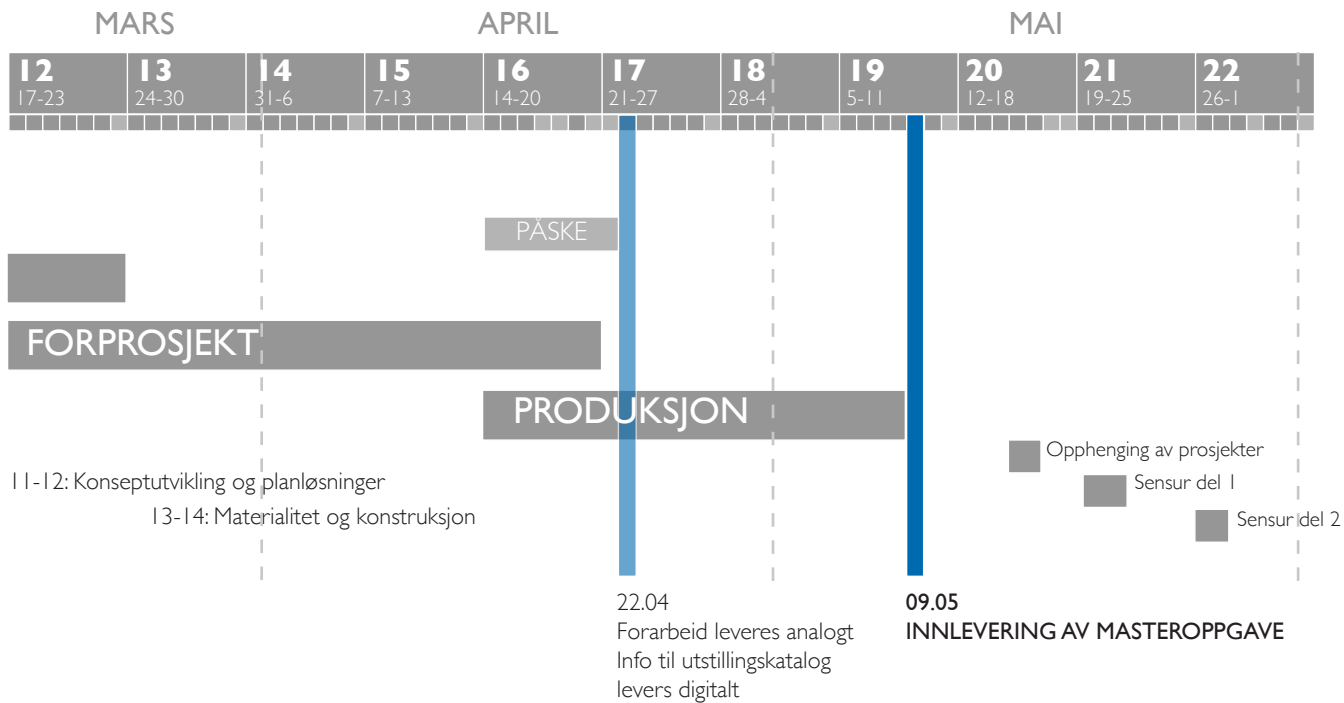
Utsnittsmodeller 1:20

Skissemodeller 1:XX

Visualiseringer

Prosesshefter

Skissebøker



KILDER

- 1 http://neptun-mbf.no/?page_id=46
11.11.13 kl. 00.00
- 2 Kommunedelplan Store Lungegårdsvann
Søndre del, Byrådesavdelingen for
Byutvikling, 30.06.2006
- 3 <http://neptun-mbf.no>
11.11.13 kl. 00.10
- 4 <http://www.draugen.net>
11.11.13 kl. 00.15
- 5 [http://www.bergenbyarkiv.no/
bergenbyleksikon/arkiv/date/2001/01/
page/230](http://www.bergenbyarkiv.no/bergenbyleksikon/arkiv/date/2001/01/page/230)
11.11.13 kl. 00.50
- 6 Kulturminnegrunnlag for Kommunedelplan
Store Lungegårdsvann, Byantikvaren,
Oktober 2002
- 7 www.1881.no
11.11.13 kl. 00.55
- 8 [http://www.princess.co.uk/timeline/
princess-v39/](http://www.princess.co.uk/timeline/princess-v39/)
06.04.14 kl. 16.00
- 9 [http://sehavniva.no/sted/Hordaland/Bergen/
Bergen~9000002/statistikk.html](http://sehavniva.no/sted/Hordaland/Bergen/Bergen~9000002/statistikk.html)
11.11.13 kl. 01.00